תמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשעה ומחצה, בערבי פסחים נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה בין בחול בין בשבת. חל ערב פסח להיות בערב שבת נשחט בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה והפסח אחריו:

גמ' מנא הני מילי? אמר ר' יהושע בן לוי דאמר קרא את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים חלקהו לבין שני ערבים ב' שעות ומחצה לכאן שתי שעות ומחצה לכאן ושעה אחת לעשייתו. מתיב רבא בערבי פסחים נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה בין בחול בין בשבת ואי סלקא דעתך בשמונה ומחצה דאורייתא היכי מקדמינן ליה? אלא אמר רבא מצותו דתמיד משינטו צללי ערב. מאי טעמא דאמר קרא בין הערבים מעידנא דמתחיל שמשא למערב. הלכך בשאר ימות השנה דאיכא נדרים ונדבות דרחמנא אמר עליה חלבי השלמים ואמר מר (עליה חלבי השלמים) עליה השלם כל הקרבנות כולם מאחרינן ליה תרתי שעי ועבדינן ליה בשמונה ומחצה, בערבי פסחים דאיכא פסח אחריו קדמינן ליה שעה אחת ועבדינן ליה בשבע ומחצה. חל ערב פסח להיות ערב שבת דאיכא נמי צלייתו דלא דחי שבת מקמינן ליה אדיניה בשש ומחצה.

ת"ר כסידורו בחול כך סידורו בשבת דברי ר' ישמעאל רבי עקיבא אומר כסידורו בערב פסח. מאי קאמר? אמר אביי הכי קאמר כסידורו בחול בערב הפסח כך סידורו בשבת בערב הפסח דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר כסידורו בערב הפסח שחל להיות בערב שבת כך סידורו בשבת ומתני' דקתני בין בחול בין בשבת רבי ישמעאל היא. במאי קא מיפלגי? במוספין קודמין לבזיכין קמיפלגי רבי ישמעאל סבר מוספין קודמין לבזיכין עבד להו למוספין בשש ובזיכין בשבע ועביד ליה לתמיד בשבע ומחצה ורבי עקיבא סבר בזיכין קודמין למוספין בזיכין בחמש ומוספין בשש ועביד ליה לתמיד בשש ומחצה. מתקיף לה רבא מידי רבי עקיבא כסידורו בערב הפסח שחל להיות בערב שבת קתני? כסידורו בערב הפסח סתמא קתני. אלא אמר רבא הכי קאמר כסידורו בחול דעלמא כך סידורו בשבת בערב הפסח דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר כסידורו בערב הפסח ומתני' דקתני בין בחול בין בשבת רבי עקיבא היא. במאי קא מיפלגי? במכמר בשרא קמיפלגי רבי ישמעאל סבר חיישינן למכמר בשרא ורבי עקיבא סבר לא חיישינן למכמר בשרא.

אי

תמיד : של בין הערבים : **וקרב בתשעה ומחצה** · גמר הקרבתו שהיו שוהין שעה אחת בעשייתו ובגמ' מפרש טעמא : **ערבי פסחים** · מקדמינן ליה משום דבעי למיעבד פסח אחריו בברייתא מפרש בגמ' מנא לן דפסח אחר תמיד : **חל ערב פסח בערב שבת** · בעינן לאקדומי טפי משום דבעי לשחוט פסח אחריו ולצלותו מבעוד יום : **גמ' בין הערבים** · משש שעות ולמעלה שהצל נוטה קרינן "בין הערבים" והוה ליה למכתב 'בערב' ושני בדבוריה וכתב "בין הערבים" לדרשה חלוק הערב לשני חלקים שתי שעות ומחצה לכאן קודם לעשייתו וב' שעות ומחצה לכאן לאחר עשייתו : **אלא אמר רבא** · כולה תקנתא דרבנן היא דמדאורייתא כל שש שעות אחרונות כשירות דהיינו מכי ינטו צללי ערב דהיינו מחצי שבע ואילך שהחמה נוטה למערב והצל למזרח כשאדם עומד כנגד החמה צלו נוטה למזרח אבל שש וחצי שבע היא עומדת באמצע הרקיע ואין צל נוטה אלא צל כל אדם תחתיו : **ואמר מר** · לקמן בהאי פירקא : **עליה חלבי השלמים** · על תמיד של שחר השלם כל הקרבנות ולא תשלימם על תמיד הערב דלאחר תמיד הערב לא תקריב קרבן לפיכך אף על פי שזריזים מקדימין למצות התקינו לאחרה כדי שיביאו נדריהם ונדבותיהן ויהא כשר להקריבן ובשבת נמי אף על גב דליכא נדרים ונדבות מאחרינן ליה משום *סדר גזירת נדרים ונדבות דחול כדמפרש לקמן : **דאיכא פסח דאינו דוחה שבת** · מפני שצלייתו הדיוט היא ויכול לצלות מבעוד יום : **ומוקמינן ליה אדיניה** · מכי ינטו הצללים דהיינו בשש ומחצה: **כסידורו** · של תמיד : כסידורו בערב פסח גרסי' ברבי עקיבא : **כסידורו בחול בערב פסחים** · דהיינו בשבע ומחצה כך סידורו בשבת בערב הפסח : **ר' עקיבא אומר** · בשבת של ערב הפסח הוא בשש ומחצה כסידורו בערב הפסח שחל להיות בערב שבת דכיון דבעי למיעבד פסח אחריו ובשבת לא קרבי נדרים ונדבות דנילטריך לאיתוריה מוקמינן ליה אדיניה בשש ומחצה : **ומתני' דקתני** · ערבי פסחים נשחט בשבע ומחצה בין בחול בין בשבת רבי ישמעאל היא : **במאי קא מיפלגי** · אמאי קא מאחר ליה רבי ישמעאל הא מסתבר טעמא דרבי עקיבא מפני שהפסחים מרובין לשחוט וליקרב אחריו, דבשלמא כשהוא חל בחול מאחרינן ליה חדא שעתא משום נדרים ונדבות, אבל בשבת למה לי לאחרינהו, בשלמא בשאר שבתות לא חיישינן לאקדומי ולשנויי מחול דידיה משום נדרים ונדבות דחול, אבל השתא משום פסחים בעינן לאקדומיה : **בזיכין** · היא לבונה הנתונה בשני בזיכים על שתי מערכות של לחם הפנים ובשבת היו מסלקין הישנה ומסדרין את החדשה כדכתיב "ביום השבת יערכנו" ומקטיר הבזיכין והן מתירין הלחם לאכילת כהנים (א) והיתה ללחם לאזכרה וחולקין הלחם מיד וצריך שעה אחת להתעסק בכך : **ר' ישמעאל סבר מוספין קודמין** · לסילוק בזיכין והקטרתן וזמן מוספין אורחייהו בשש דכתיב בהו "יום" ולא כתיב בהו 'בקר' דכתיב "דבר יום ביומו" וקיימא לן בסדר יומא בפרק אמר להן הממונה (דף לד.) 'בקר' הוי הקדמה 'ויום' משמע איחור : **ובזיכין בשבע** · דבעי לאחרינהו דבמוספין כתיב 'יום' ובבזיכין כתיב "ביום, ביום" תרי זימני ומהכא ילפינן טעמא דאמר 'מוספין קודמין לבזיכין' במסכת יומא (שם) מדכתב בהו "ביום השבת, ביום השבת" תרי זימני לאחר ועבדינן ליה בשבע ומחצה, והוא הדין דמצי למיעבדיה בתחלת ח' אלא חדא דשמא אין חילוק לחם הפנים כלה בסוף שבעה ועוד כל הני זימני לא משנינן ליה אלא בשש ומחצה כדיניה או בשבע ומחצה כשאר ערבי פסחים : **בזיכין קודמין** · וטעמא נמי מפרש התם גמר "חוקה-חוקה" מחביתין: **מי קתני כו'** · במילתי' דרבי עקיבא ולהכי לא פריך ליה אמילתיה דר' ישמעאל דאיהו נמי אמר כוותיה דאביי במקלת, ובההוא מקלת פריך ליה רבה בר עולא לקמן : **כסידורו** · של תמיד : **כחול דעלמא** · כל ימות השנה דהיינו בשמונה ומחצה כך סידורו בשבת בערב הפסח דלא מקדמינן לי' למהר שחיטת הפסחים אחריו דהואיל ואינו יכול לצלותו עד שתחשך חיישינן שמא יתחמם בשר הפסח ויסריח : **ר' עקיבא אומר כסידורו** · שאר ערב הפסח מפני שהפסחים מרובים וצריך להקדימם : **לא חיישינן למכמר בישרא** · חימום הבשר ודומה לו באיזהו נשך (דף עד:) על הכומר של זיתים שמניחין יחד בכלי כדי שיתחממו [ועי' פירש"י בחומש מקץ מ"ג פסוק ל'] :

אי

רבינו חננאל

תמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשעה ומחצה כו' מה"מ ובא ר' יהושע לפרש כי מן התורה הוא זה השיעור ונדחו דבריו ופשיט רבא מצותה בתמיד של בין הערבים מכי ינטו צללי ערב מאי טעמא בין הערבים משעה שמתחיל היום להעריב משמע דתחלת שעה שביעית הוא בין שני הערבים בין ערב דאתמול לערב דהאידנא שכל הלילה נקרא ערב שנאמר (בראשית א ה) ויהי ערב ויהי בקר ונמצאת מצות התמיד מתחלת שביעית הלכך כל השנה דבעי' להשלי' כל קרבן ואח"כ תמיד של בין הערבים דאמר מר הקטיר עליה חלבי השלמים למה לי וכי אין מקטירין אלא חלבי השלמים והלא חלבי החטאות והאשמות כיוצא בהן אלא לומר לך עליה השלם כל הקרבנות וכיון דאיכא בכל השנה נדרים ונדבות עבדינן להו קודם התמיד של בין הערבים מאחרינן לה לתמיד שתי שעות ומחצה ועבדינן ליה בשמונה ומחצה [בערבי פסחים מקדמינן ליה שעה אחת לעבדינן ליה בשבע ומחצה] כדי שתהא שהות ביום לשחיטת הפסח חל ערב פסחים להיות בערב שבת דאיכא נמי צליית הפסח דבעינן מבעוד יום עבדינן התמיד כדין התורה בשש שעות ומחצה : ת"ר כסדרו בחול כך סדרו בשבת דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא אומר כסדרו בערב הפסח ופריש ליה אביי הכי כסדרו בחול בערב הפסח בשבע שעות ומחצה כך סדרו בשבת בערב הפסח דברי ר' ישמעאל נמצאו דברי ר' ישמעאל כמשנתנו דקתני בשבע שעות ומחצה בערב הפסח נשחט התמיד בין בחול בין בשבת ר' עקיבא אומר התמיד של בין הערבים של שבת בערב הפסח היה נשחט בשש שעות ומחצה כסדרו בערב הפסח שחל להיות בערב שבת ובהא פליגי ר' ישמעאל סבר מוספין קודמין לבזיכי לחם הפנים הלכך מוספין בשש כו' ור' עקיבא סבר בזיכין קודמים הלכך בזיכים בחמש ומוספים בשש והתמיד בשש ומחצה ודחי לה רבא להא דאביי הכי [מידי] כסדרו בחול בערב הפסח קתני כסדרו*) בחול סתמא קתני ופריש רבא הכי כסדרו בחול דעלמא בשמונה ומחצה כך סדרו בשבת בערב הפסח ר' עקיבא כסדרו בכל ערב הפסח בשבע ומחצה כך סדרו בשבת בערב הפסח כמתניתין דקתני בין בחול בין בשבת בשבע ומחצה ובמכמר בשרא פליגי ר' ישמעאל סבר כיון דלא צלינן ליה עד לערב אי שחטת ליה לפסח משעה תשיעית אתי בשרא למכמר אלא מאחרינן ליה ישחטינן

---

* [נראה כי לפני רבינו היתה גי' אחרת בגמ' דרבא מקשה על אביי דגם בדברי ר"י א"א לפרש כן דמידי כסדרו בחול בע"פ קתני וכו']

עין משפט נר מצוה

א א ב מיי' פ"א מהל' תמידין הלכה ג ה סמג עשין קצ :

[בעשרה . אולי צ"ל כט']

ב ג מיי' פ"ד שם הל' י"א ופ"ו הל' י"א :

מסורת הש"ס

יומא כח:

[לקמן נט: יומא לג.]

[יומא לג. לד.]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בזיכין וכו' לאכילת כהנים כדכתיב והיתה :

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אלא אמר רבא דהיינו מחצי שבע וכ"כ רש"י שבת ד"ה פ"ב ד"ה מנחה גדולה וצ"ע מסוגיא דיומא דף כח ע"ב ורש"י לקמן דף נג ע"ב ד"ה ק"ו מילין :

נושא כללי

הסוגיא תדון בזמן הקרבת התמיד בימי:

ע"פ ביום חול	חול
ע"פ בערב שבת	▨
ע"פ בשבת	שבת

מבנה

הדגשת שעות

נושא/מבנה

△ ב' דעות בהבנת הפס' "בין הערבים" מקורו של זמן שחיטת תמיד של בין הערבים

* לוח שעות כדי לעזור בהבנת דברי התוס'

מספר השעה	השעה בשעון
1	6-7
2	7-8
3	8-9
4	9-10
5	10-11
6	11-12
7	12-1 **
8	1-2
9	2-3

** שבע ומחצה המוזכר בגמ' הינו 1:30 היינו שבע שעות שלמות וחצי שעה

תחילת שמונה המוזכר בתוס' הינו 2:00 כמו שמופיע על הטבלא

נושא/מבנה

◇ 3 גישות להסביר ברייתא שבו מופיע מח' ר' ישמעאל ור"ע בנושא זמן הקרבת התמיד

⋈ במאי קא מיפלגי (ר' ישמ' ור"ע)

⌂ - התקפות של הדעות הבאות על הקודם לו

(**) לפי ◇קורו: ר' ישמעאל ור"ע חולקים במהו זמנו של התמיד בע"פ ניסן שהוא נופל בשבת וכמו כן נגרי ◇אביי◇ משא"כ נגרי ◇רבה בר עולא◇

אביי: (מוספין קודמין לבזיכין)

ר' ישמעאל 7½
מוספין בשש
בזיכין בשבע
תמיד בשבע ומחצה

ר' עקיבא 6½
בזיכין - בחמש
מוספין - בשש
תמיד - בשש ומחצה

זמן התמיד בע"פ שחל בשבת

	ר' ישמעאל	ר"ע
אביי	7½	6½
רבא	8½	7½